KONINKLIJK HUIS DAT LUISTERT NAAR DE STEM VAN DE EILANDEN

--- Deel 1 van dit artikel verscheen in de Amigoe van zaterdag 30 april 2022 ---

18 maart 1996

Bijna 50 jaar nadat zijn overgrootmoeder Wilhelmina voor het dilemma werd geplaatst of zij het Arubaanse verzoek voor audiëntie zou aanvaarden of het advies van de Minister van Overzeese Gebiedsdelen zou volgen, staat een zeer jonge Kroonprins Willem Alexander zijn eer te bewijzen aan de Arubaanse strijd voor Status Aparte bij het op die dag geïnaugureerde Monumento 18 di Maart te Aruba.

De Kroonprins kijkt recht in de ogen van de toen gedelegeerde Arubaan C.A. Eman om het petitionnement, inhoudende de verlangens van Aruba, aan koningin Wilhelmina te overhandigen. Samen met het borstbeeld vormen de granieten plateaus met de namen van de 2147 Arubanen en de tekst van de Ronde Tafel Conferentie motie van 18 maart 1948, het Monument dat deze mijlpaal herdenkt.

Steeds opnieuw blijkt dat wat eerst onmogelijk lijkt, door gezamenlijke inspanning en eenheid wèl tot de mogelijkheden te behoren. Volgens de Duits-Amerikaanse filosofe Hannah Arendt ontwikkelt de menselijke samenleving zich door onherleidbare gebeurtenissen die in de volle zin van het woord 'nieuw' zijn. Daarna is de wereld anders dan ervoor, zijn er andere mogelijkheden, andere perspectieven. In christelijke taal: Gods vernieuwende, heilzame kracht blijkt geïncarneerd te zijn in de menselijke geschiedenis.

Ontmoeting met de koningin

"Ik weet, dat geen politieke eenheid en verbondenheid op den duur kunnen blijven bestaan, die niet gedragen worden door de vrijwillige aanvaarding en de trouw van de overgrote meerderheid der burgerij". Het was al duidelijk uit haar woorden in haar historische rede dat Koningin Wilhelmina een diep besef

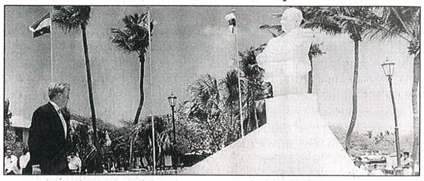

had van haar rol om boven de partijen te staan. Zij was geroepen om met hoogwaardige publieke ethiek alle overwegingen in acht te nemen. Het was haar rol om de vooralsnog grote onopgeloste ethische vraagstukken van die tijd te bezien vanuit het bonum commune (algemene welzijn) van alle delen van het Koninkrijk en niet alleen vanuit het Nederlandse perspectief. Het dialogisch-leven van Buber was haar toevertrouwd om goede trouw in de ruimte van de dialoog te brengen. In dit geval in aanloop naar een historische Ronde Tafel Conferentie met een zwaar beladen en splijtend verleden maar tegelijkertijd met hoge verwachtingen van de mogelijkheden van nieuwe inzichten. Hierbij paste niet de vooringenomen grondhouding van de Minister van de Overzeese Gebiedsdelen dat de "representativiteit" van een verlangen van een volk gemeten kan worden aan de omvang van die samenleving. De grootte van het eiland of van de samenleving doet niet af aan oprechtheid en legitimiteit van de "aanvaarding en de trouw van de overgrote meerderheid der burgerij" zou Koningin Wilhelmina wel consequent hebben gedacht.

Het antwoord van de Koningin aan de minister komt op 19 februari 1947. Dan ontvangt zij in audiëntie de Arubaanse vertegenwoordiger C.A. Eman. Zij luistert en neemt de notariële aktes met de handtekening van de Arubaanse burgers in ontvangst. Zij leest de opgesomde verlangens over de toekomst van hun dierbare eiland welke zij eerbiedig aan Hare Majesteit hebben willen voorleggen.

Een dag daarna, 20 februari 1948, gaat er een brief van het Kabinet der Koningin naar de Minister van de Overzeese Gebiedsdelen: "Ingevolge de bevelen van Hare Majesteit de Koningin heb ik de eer hiernevens Uwe Excellentie te doen toekomen het door de heer C.A. Eman aan Hare Majesteit aangeboden petitionement inzake de afscheiding van Aruba van Curacao".

Ronde tafelconferentie

C.A. Eman gaat de conferentie in met dat additionele, door de Minister gevreesde, Majesteitelijke legitimiteit. De audiëntie was ook de Nederlandse pers niet voorbijgegaan. "Koningin aanvaardt documenten, Aruba's wensen" is de aanmoedigende en veelbelovende teneur van de krantenkoppen die hiervan verslag doen.

Eman dient op 18 maart 1948 een motie in om Aruba's recht te erkennen om een autonome status binnen het Koninkrijk der Nederlanden te verkrijgen. Aruba overtuigt Nederland, Curaçao en Suriname op de conferentie dat het een aparte autonome status in het Koninkrijk verdient. De Ronde Tafel Conferentie nam unaniem de motie aan die voor het eerst het principe van Aruba's recht op zelfbeschikking erkende:

"De Conferentie Nederland-Suriname-Curaçao: kennis genomen hebbende van de wens, door de ter conferentie aanwezige afgevaardigde van de bevolking van Aruba naar voren gebracht, om aan dat eiland bij de instelling van een nieuwe rechtsorde voor het Koninkrijk een afzonderlijke status te verlenen, teneinde op staatkundig, economisch.. het eiland bevrediging te schenken; van oordeel, dat in beginsel een dergelijke wens geëerbiedigd dient te worden"

Het was een bepalend moment in de geschiedenis van Aruba en legde de juridische en constitutionele basis voor Aruba's streven naar een autonome status (Status Aparte). Dit was een historische mijlpaal in een vele, vele jarenlang proces voor meer eilandelijke autonomie, dat aan Aruba, in volledige vorm, uiteindelijk werd toegekend op 1 januari 1986.

Vanwege de historische betekenis koos Aruba de datum van de motie – 18 maart – om andere mijlpaalmomenten in de constitutionele ontwikkeling van Aruba te herdenken. Aruba heeft op 18 maart 1976 haar nationale vlag en volkslied ingehuldigd en sinds 1986 heeft het op 18 maart het verkrijgen van haar Status Apart gevierd. Aruba heeft die cruciale datum aangewezen als de nationale feestdag van Aruba vanwege het belang van al deze keerpunten in haar geschiedenis.

Het werk voor ons

Bij mij thuis hangt er een foto met mijn grootvader Henny Eman en mijn vader Shon A Eman die een ander historisch Oranje-moment vereeuwigen. Dit keer samen met Koningin Juliana op Paleis Soesdijk.

Ze kijken samen naar foto's die mijn opa toonde aan de Koningin, gemaakt tijdens het bezoek van toen nog Prinses Juliana aan Aruba, en van huldebetogingen op Aruba bij haar huwelijk. Mijn voorgangers waren ervan overtuigd dat het Koninkrijk alleen bij elkaar zou kunnen blijven als er aan het hoofd daarvan een instituut zou staan dat het vermogen heeft, om, zoals Buber als voorwaarde stelt, zich open te stellen voor waarachtige ontmoetingen waaruit nieuwe inzichten kunnen ontstaan.

Of, zoals de filosoof Alasdair MacIntire het verwoordt dat samenwerkingsverbanden van mensen slechts op lange termijn kunnen blijven bestaan wanneer degenen die haar besturen geleid worden door deugd.

De strijd om de zelfstandigheid van Aruba ging heel bijzonder, maar steevast gepaard met veel aanhankelijkheid richting de Kroon. Henny Eman was zelfs mede-oprichter en voorzitter van het Arubaanse Oranje Comité.

Zo nodig werd de daad bij het woord gevoegd. In tijden van Nederlandse ellende, zoals de oorlog en later de watersnoodramp van 1953 kwamen die gevoelens van medeleven en solidariteit van de Arubaanse bevolking op indrukkwekkende wijze tot uiting. Voor begrip en voor bescherming van de rechten van Aruba keek men vooral naar eerder naar Soestdijk dan naar Den Haag. Geen gelegenheid liet men voorbijgaan om het Huis van Oranje de Arubaanse liefde en steun te tonen. Bij elke petitie voor zelfstandigheid werd dat voor alle duidelijkheid er nog bij vermeld. Continu werd de boodschap benadrukt van "onze verknochtheid aan H.M. de Koningin en het Huis van Oranje". Dit maakte het karakter van de Arubaanse afscheidingsbeweging principieel anders van aard dan de vele onafhankelijkheidsbewegingen elders in de wereld.

Voor mij is deze ongedwongen foto in de tuin bij het Paleis Soesdijk een herinnering aan de noodzaak om deze harmoniserende factor binnen ons Koninkrijk te blijven koesteren. Koning Willem Alexander, van harte Pabien !

Het mag, zo hopen wij, een blijvende opdracht zijn aan u zoals de norm van een bonum commune als het ware een blijvende ster is aan de hemel, om ons te begeleiden in tijden van verandering en uitdagingen.

Hopi sabiduria y Bendicion pa Bo y henter famia Real

M.G. (MIKE) EMAN
Voormalig Premier Aruba (2009-2017)

"De Conferentie Nederland-Suriname-Curaçao:
kennis genomen hebbende van de wens, door de ter conferentie aanwezige afgevaardigde van de bevolking van Aruba naar voren gebracht, om aan dat eiland bij de instelling van een nieuwe rechtsorde voor het Koninkrijk een afzonderlijke status te verlenen, teneinde op staatkundig, economisch en cultureel gebied aan de bevolking van het eiland bevrediging te schenken; van oordeel, dat in beginsel een dergelijke wens geëerbiedigd dient te worden, doch dat de conferentie niet beschikte over voldoende gegevens van staatkundige, financiële, economische en sociale aard om zich uit te spreken over de mate waarin en de wijze waarop deze wens verwezenlijkt kan worden; acht het gewenst, dat zodanige gegevens door een daartoe in te stellen commissie, bestaande uit inwoners van Aruba enerzijds en inwoners van de andere eilanden van het staatsdeel Curaçao anderzijds, zomede uit en of meer Nederlanders uit Nederland, op korte termijn worden verzameld en in een rapport verwerkt; geeft de Nederlandse Regering in overweging, tot benoeming van zodanige commissie over te gaan, aan welke commissie ware op te dragen ter zake een rapport aan de Regering uit te brengen en dit rapport ter kennis te brengen aan de conferentie of van een harer organen."

Ingediend door: C.A. Eman, vertegenwoordiger van de Arubaanse bevolking, gesteund door mr. dr, M.F. da Costa Gomez, mr. dr J.A.E. Buiskool, mr. A.M. Joekes.